

# INTEGRACJA RYNKÓW FINANSOWYCH W UNII EUROPEJSKIEJ od A do Z

11-12

listopad -  
- grudzień  
2007

Paweł Łysakowski

## SEPA - jednolity obszar płatności w euro

- Geneza i idea SEPA
- Produkty SEPA
- Korzyści dla uczestników rynku
- Harmonogram prac
- SEPA w Polsce





Fot. T. Schmid

PAWEŁ ŁYSAKOWSKI

**Paweł Łysakowski**  
Narodowy Bank Polski  
Departament Systemu  
Płatniczego

## SEPA - jednolity obszar płatności w euro

### 1. Wstęp

Jednolity Obszar Płatności w Euro (Single Euro Payments Area – SEPA) to projekt mający zrewolucjonizować europejskie płatności w euro, który od czterech lat jest realizowany przez europejskie środowisko bankowe. Dzień wprowadzenia SEPA, określony na 28 stycznia 2008 r., będzie można porównać, np. z dniem pojawienia się pierwszego banknotu euro. Wymierne efekty będą jednak widoczne po kilkuletnim okresie, który dla sektora usług płatniczych będzie pełen wyzwań związanych z rosnącą konkurencją na rynku, ale także większych możliwości biznesowych. Wszystko to ma na celu – zgodnie z wizją inspiratorów tego projektu, tj. Parlamentu i Komisji Europejskiej, a także Europejskiego Banku Centralnego (EBC) i Eurosystemu – dobro obywateli Unii Europejskiej (UE) i jej sukces gospodarczy. Taki obszar płatności powstanie, gdy wszystkie płatności w euro będą traktowane jak płatności krajowe i gdy zniknie rozróżnienie między płatnościami krajowymi a transgranicznymi. Będzie to wymagało nie tylko ujednolicenia praktyk bankowych w poszczególnych krajach, ale również zmiany zachowań klientów w całej strefie euro (EPC 2002).

## 2. Geneza

Projekt SEPA jest elementem wizji wspólnego rynku europejskiego, której realizacja urzeczywistnia się m.in. poprzez wprowadzenie w 1999 r. waluty euro w obrocie bezgotówkowym, a w 2001 r. także w formie banknotów i bilonu. Wydarzenia te spowodowały, że w krajach, które wprowadziły wspólną walutę, transgraniczny obrót – zarówno bezgotówkowy, jak i gotówkowy – stał się łatwiejszy i tańszy, gdyż ustała potrzeba dokonywania wymiany walut.

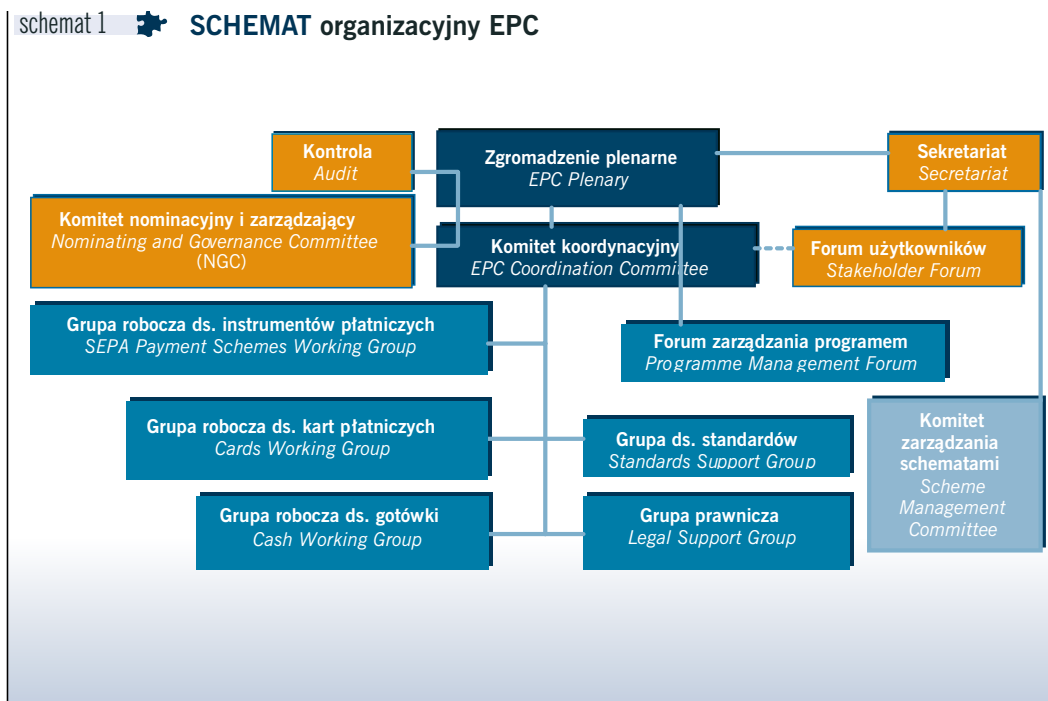
Za tymi wydarzeniami nie nadążało dostosowanie systemów płatności krajów Eurolandu, do tej pory obsługujących krajowe i międzynarodowe operacje detaliczne dokonywane w różnych walutach europejskich. Wyjątkiem były działania banków centralnych pod egidą EBC, które szybko udostępniły system TARGET przeznaczony do transakcji wysokokwotowych w euro. W przypadku obrotu bezgotówkowego w relacjach paneuropejskich dla konsumentów jedyną korzyścią z wprowadzenia euro były oszczędności przy wymianie walut. Poza tym zarówno czas rozliczeń, jak i koszty transakcji transgranicznych pozostawały na tym samym poziomie co przed wprowadzeniem wspólnej waluty i znacznie różniły się w porównaniu z transakcjami krajowymi. Powodem tej sytuacji były głównie brak adekwatnej infrastruktury technicznej oraz rozbieżność standardów (informacyjnych i biznesowych) stosowanych w poszczególnych krajach. Problem ten zgłaszano już na początku wprowadzania wspólnej waluty w Europie. Brak widocznej i skutecznej aktywności środowiska bankowego zmierzającej do zmiany tej sytuacji skłonił centralne urzędy Unii Europejskiej do wprowadzenia regulacji. Ich celem było zapewnienie mechanizmów efektywnego dokonywania płatności w euro na obszarze Eurolandu i ujednoczenie w nim zasad dokonywania płatności bezgotówkowych. Polityka ta wyływała bezpośrednio ze Strategii Lizbońskiej, która zakłada budowę silnej gospodarki europejskiej, mogącej skutecznie konkurować na światowym rynku.

Podstawowym dokumentem stymulującym postęp w tej kwestii stała się Regulacja Parlamentu Europejskiego i Rady nr 2560/2001<sup>1</sup>, w której zawarto jednolite warunki płatności transgranicznych w euro w Unii Europejskiej.

Środowisko bankowe w krajach Eurolandu uznało, że dla spełnienia wymagań zawartych w Regulacji najlepszym rozwiązaniem będzie wprowadzenie mechani-

<sup>1</sup> Rozporządzenie nr 2560/2001 z dnia 19 grudnia 2001 r. w sprawie płatności transgranicznych w euro.

schemat 1  SCHEMAT organizacyjny EPC



Źródło: opracowanie własne

zmów samoregulacyjnych. W związku z tym powołało Europejską Radę ds. Płatności (European Payments Council – EPC) – organizację międzybankową, która koordynuje i nadzoruje prace nad SEPA.

W ramach EPC współpracuje wiele organizacji i instytucji, których potencjał wykorzystywany jest w pracach grup roboczych. Głównymi uczestnikami i odbiorcami prac SEPA są banki. Ważną rolę odgrywają także europejskie i krajowe związki banków, które delegują swoich przedstawicieli do poszczególnych grup EPC oraz w większości przypadków koordynują prace nad SEPA na szczeblu lokalnym. Ponadto w prace nad projektem SEPA zaangażowani są operatorzy systemów płatniczych, jak izby rozliczeniowe czy operatorzy systemów kartowych.

W pracach nad SEPA uczestniczą także przedstawiciele klientów banków, którzy reprezentują zaproszone przez EPC międzynarodowe organizacje konsumenckie oraz globalne koncerny z różnych branż. Należy zaznaczyć, że klienci banków są głównymi beneficjentami SEPA.

Polskę reprezentują w EPC przedstawiciele Związku Banków Polskich oraz PKO BP SA.

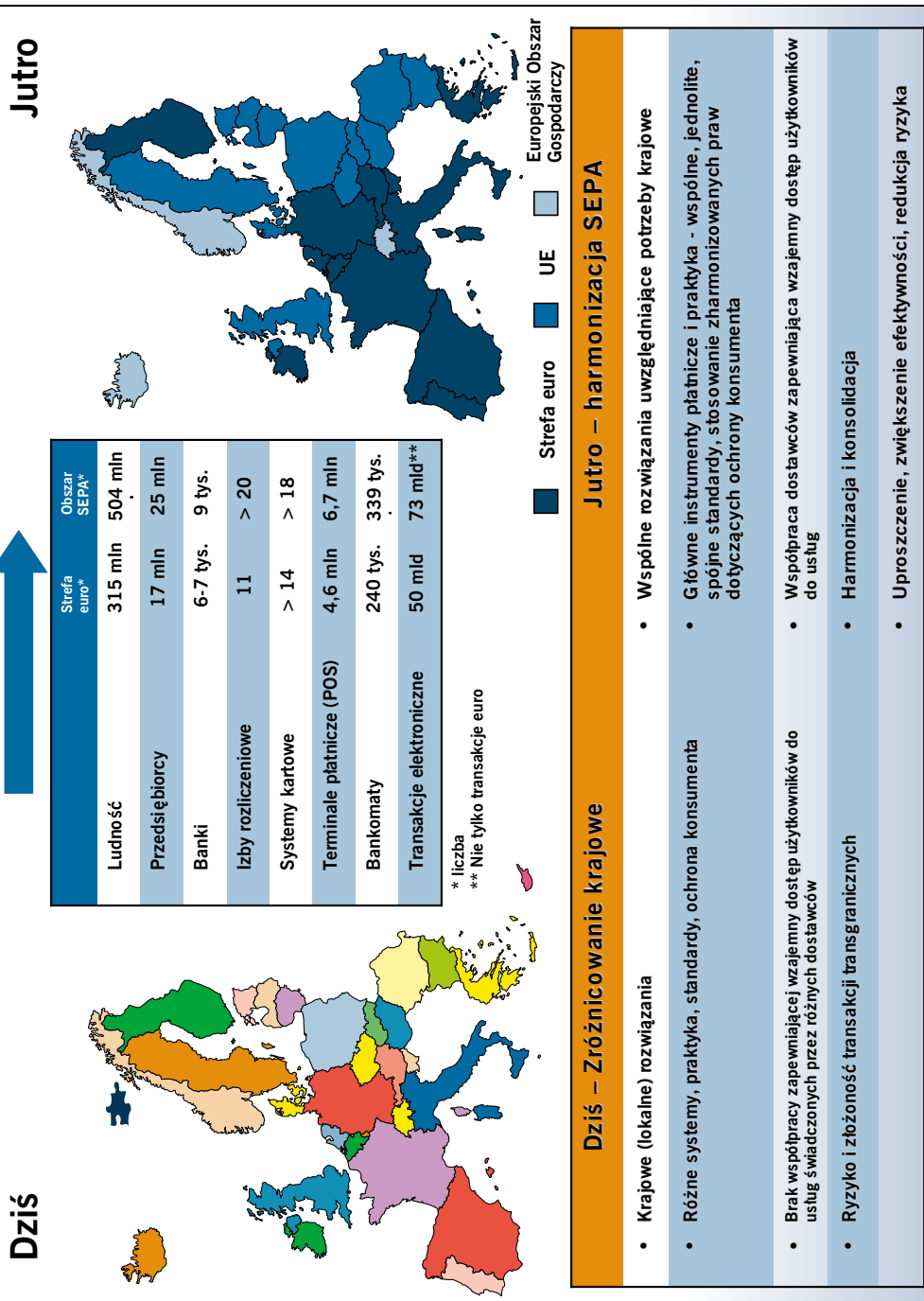
Ostatnim, najistotniejszym aktem prawnym mającym wpływ na SEPA jest Dyrektywa o usługach płatniczych Parlamentu Europejskiego i Rady<sup>2</sup>, której wprowadzenie ma się zakończyć w listopadzie 2009 r. Dyrektywa określa niezbędne ramy prawne nie tylko dla płatności w euro i produktów SEPA, ale też dla wszystkich innych walut i krajowych produktów płatniczych. Celem dyrektywy jest harmonizacja wymogów, które muszą być spełnione przez wszystkie podmioty świadczące usługi płatnicze, co pozwoli na stworzenie równorzędnych warunków na rynku i wzrost konkurencyjności. Wprowadza ona jednolite zasady co do zakresu informowania konsumentów o świadczonych usługach płatniczych, a także precyzuje podstawowe prawa i obowiązki użytkowników oraz dostawców usług płatniczych. Będzie ona również podstawą stworzenia ram prawnych dla SEPA, poprzez ujednoczenie zróżnicowanych wymogów prawnych obowiązujących obecnie w poszczególnych krajach. Dyrektywa już na etapie opracowywania nadawała impet pracom środowiska bankowego w ramach EPC. Jej pełne wprowadzenie w poszczególnych krajach będzie niezbędne tylko dla tych instrumentów płatniczych SEPA, których funkcjonowanie opiera się na zasadach i prawach obecnie znacznie różniących się w poszczególnych krajach UE.

### 3. Idea SEPA

W ramach SEPA obywatele, przedsiębiorcy i inne podmioty będą mogli dokonywać i otrzymywać płatności w euro na obszarze Europy zarówno transgranicznie, jak i w państwach członkowskich, według takich samych prostych zasad i regulacji prawnych oraz bez względu na miejsce działania obywateli i przedsiębiorców. SEPA obejmuje głównie kraje strefy euro, ale dotyczy także pozostałych państw Unii Europejskiej (UE), jak również Islandii, Lichtensteinu, Norwegii i Szwajcarii (EPC 2005).

Głównym celem prac podejmowanych w ramach SEPA jest wprowadzenie mechanizmów efektywnego dokonywania płatności w euro na obszarze Europy i traktowanie tej strefy jako rynku lokalnego ze wszystkimi tego konsekwencjami,

<sup>2</sup> Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady w sprawie usług płatniczych na rynku wewnętrznym zmieniająca dyrektywy 97/7/WE, 2000/12/WE i 2002/65/WE.



Źródło: EPC


związanymi także z czasem realizacji transakcji i ponoszonymi za nie opłatami (tj. zrównanie tych parametrów w ramach płatności krajowych i transgranicznych w euro). Aby zrealizować ten cel, przyjęto następujące założenia:

- należy zapewnić spójne ramy prawne dla wszystkich usług płatniczych w Unii Europejskiej, niezależne od konkretnych rozwiązań technicznych,
- należy wprowadzić jednolite standardy technologiczne i biznesowe dla dostawców usług płatniczych,
- należy stworzyć mechanizmy samoregulacji w relacjach biznesowych pomiędzy uczestnikami obrotu płatniczego i jednocześnie zminimalizować ingerencję organów ustawodawczych.

## 4. Korzyści

Inicjatorzy tych zmian przewidują korzyści dla uczestników obrotu finansowego na obszarze Unii Europejskiej. Należy przypuszczać, że z punktu widzenia społecznego SEPA spowoduje zmianę struktury rynkowej, polegającą na utworzeniu efektywnej infrastruktury wymiany zleceń płatniczych w skali Europy. W krótszym okresie należy się spodziewać wymiernych korzyści dla korporacji międzynarodowych, działających na różnych krajowych rynkach. Korzyści te będą polegały m.in. na większym zautomatyzowaniu procesów biznesowych, redukcji kosztów operacyjnych i poprawieniu płynności finansowej. W przypadku małych i średnich przedsiębiorstw, działających głównie na lokalnych rynkach, korzyści te mogą być mniejsze i polegać jedynie na redukcji opłat za transakcje bankowe (EBC 2007c).

W przypadku banków trudno wskazać bezpośrednie korzyści, gdyż projekt SEPA może spowodować konieczność wprowadzenia kosztownych zmian w zakresie płatności, co sprawi, że przy zwiększonej konkurencji poniesione nakłady mogą być trudne do odzyskania w krótkim czasie. Jednak dla tego sektora SEPA to także perspektywa swobodnej ekspansji usług płatniczych na całym obszarze wspólnego rynku w strefie euro oraz dostępu do ujednocionej, a tym samym taniej oferty dostawców infrastruktury płatniczej (np. izb rozliczeniowych, operatorów kart płatniczych, producentów urządzeń, takich jak terminale płatnicze lub bankomaty).



Koncentrując się na korzyściach, można uznać, że projekt SEPA będzie miał duży wpływ na wszystkich uczestników rynku płatniczego, stworzy nowe możliwości i wyzwania. Podstawowym czynnikiem mogącym wpłynąć na rewolucyjne przekształcenia i integrację rynku płatności w obrębie SEPA będzie bez wątpienia wzrost konkurencji (EBC 2006).

Największą grupą beneficjentów będą konsumenci. Dostęp do ujednoczonych produktów płatniczych w całej strefie euro znacznie ułatwi im dokonywanie codziennych płatności (EBC 2007c; EPC 2007).

Konsumenci będą potrzebowali tylko jednego rachunku bankowego, z którego będą mogli dokonywać przelewów i korzystać z poleceń zapłaty w euro w każdym miejscu w strefie euro równie łatwo, jak przy zleceniu płatności we własnych krajach. Będą mogli na przykład przekazywać pieniądze dzieciom uczącym się za granicą, płacić za produkty albo usługi oferowane przez firmy europejskie, np. zakupy internetowe, usługi telefoniczne, ubezpieczeniowe. Osoby mieszkające za granicą, np. z powodu pracy czy nauki, nie będą musiały utrzymywać jednego rachunku w swoim kraju, a drugiego tam, gdzie przebywają.

Usprawnione będzie korzystanie z kart płatniczych, ponieważ konsumenci będą mogli używać tej samej karty do wszystkich płatności w euro na obszarze SEPA. Posiadacze kart płatniczych z międzynarodowym logo być może nie odczują tutaj znacznej, bezpośredniej korzyści z wprowadzenia jednolitych zasad. Przy korzystaniu z lokalnych produktów kartowych, szczególnie opartych na kartach debetowych, bywają jednak przypadki, że posłużenie się własną kartą nie jest możliwe. Pośrednio korzyści te będą znaczne dla wszystkich posiadaczy kart płatniczych, gdyż SEPA spowoduje ujednoczenie zasad funkcjonowania kart płatniczych i stosowanie bezpieczniejszej technologii, co powinno przyczynić się do popularyzacji tego instrumentu płatniczego. Powszechność, uniwersalność i popularność kart płatniczych pozytywnie wpłyną na interesy placówek handlowych co najmniej z dwóch przyczyn. Po pierwsze, powinny wzrosnąć obroty handlowe i jego bezpieczeństwo. Po drugie, z powodu większej konkurencji pomiędzy operatorami kart płatniczych powinny zostać obniżone koszty płatności kartowych. Obecnie punkty handlowe, aby móc akceptować płatności kartowe, podpisują umowy z operatorami, którzy je obsługują. Bywa tak, że dla umożliwienia akceptacji większej liczby marek kart płatniczych sklep musi podpisać umowy nawet z kilkoma operatorami. SEPA spowoduje, że operatorzy będą mogli prze-



tworząc wszystkie płatności kartami spełniającymi kryteria SEPA, nawet transgraniczne, a sprzedawcy będą mogli wybrać dowolnego operatora kartowego. Powinno się to przyczynić do wzrostu konkurencji pomiędzy operatorami kart płatniczych, a co za tym idzie do obniżenia opłat dla punktów handlowych.

SEPA przyczyni się do uproszczenia zarządzania płatnościami przez przedsiębiorstwa. Będą one mogły centralnie dokonywać wszelkich transakcji w euro, z jednego rachunku bankowego, korzystając z instrumentów płatniczych SEPA. Obsługa płatności zostanie uproszczona, ponieważ format wszystkich wpłat i wypłat będzie taki sam. Konsolidacja tych płatności i zarządzania płynnością w jednym miejscu zapewni przedsiębiorstwom strefy euro oszczędności zarówno kosztów, jak i czasu. Ponadto usługi płatnicze oparte na elektronicznej wymianie danych i automatycznym przetwarzaniu informacji, także biznesowej, umożliwią wykorzystanie dodatkowych funkcji, takich jak fakturowanie elektroniczne czy elektroniczne uzgadnianie sald, co pozwoli przedsiębiorstwom jeszcze bardziej usprawnić obsługę płatności.

Klienci, zarówno indywidualni, jak i instytucjonalni, uzyskają dodatkowo dostęp do usług innowacyjnych bez względu na kraj pochodzenia. Należy podkreślić, że strategicznym celem sektora bankowego jest stosowanie instrumentów płatniczych SEPA wyłącznie w formie elektronicznej. Dzięki temu można będzie łatwo połączyć płatności z usługami wartości dodanej, tj. usługami upraszczającymi przetwarzanie płatności przed ich rozrachunkiem i po nim, zarówno klientów indywidualnych, jak i przedsiębiorstw. Usługi takie związane są m.in. z inicjowaniem płatności przez telefon komórkowy lub Internet, wystawianiem elektronicznym biletów lotniczych czy awizem kredytowym. Usługi wartości dodanej pozwolą klientom oszczędzić czas i pieniądze poświęcane na obsługę płatności.

Instrumenty płatnicze SEPA oraz bazujące na nich nowe usługi dostawców infrastruktury płatniczej, swobodnie działających w strefie euro, dadzą bankom możliwość rozszerzenia działalności oraz konkurowania w całej strefie euro i oferowania usług klientom w dowolnym kraju tego obszaru.

Oddzielenie modeli płatności od dostawców infrastruktury technicznej (np. izb rozliczeniowych czy operatorów kart płatniczych) zwiększy konkurencję pomiędzy tymi podmiotami. Spowoduje to, że granice państw przestaną stanowić barierę świadczenia przez nich usług wspomagających instrumenty SEPA. Ponadto wspólne standardy techniczne umożliwią interoperacyjność, czyli wzajemne po-

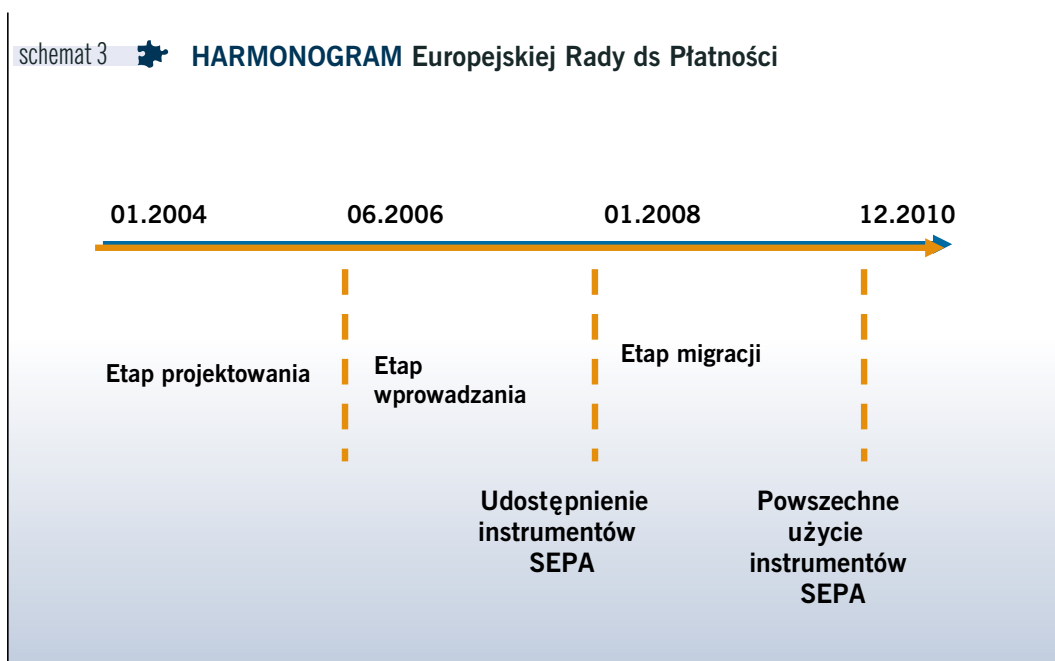
łączenia poszczególnych dostawców infrastruktury, zapewniające swobodę przekazywania danych.

## 5. Harmonogram

Zgodnie z harmonogramem przyjętym przez EPC instrumenty SEPA mają być wprowadzane stopniowo od stycznia 2008 r., a ich wykorzystanie ma osiągnąć masę krytyczną do końca 2010 r., co przedstawia schemat 3 (EPC 2005).

Pierwszy etap – projektowania – zaczął się w 2004 r. i jest na ukończeniu. Na tym etapie zaprojektowano schematy nowych poleceń przelewu i zapłaty, a także ramowe zasady dla kart oraz elementów infrastruktury rozliczeniowej i rozrachunkowej. Opracowano również niezbędne standardy i specyfikacje dotyczące wymogów bezpieczeństwa.

Drugi etap – wprowadzania – zaczął się w połowie 2006 r. i wkrótce zostanie zakończony. Etap ten obejmuje przygotowanie do wprowadzenia nowych instru-



Źródło: EPC

mentów, standardów i elementów infrastrukturalnych SEPA oraz przeprowadzenie niezbędnych testów. Istotną rolę na tym etapie odgrywają krajowe organy odpowiedzialne za wprowadzenie i migrację SEPA.

Ostatni etap – migracji – to okres, w którym obecnie stosowane krajowe instrumenty płatnicze będą współistnieć z nowymi, paneuropejskimi instrumentami płatniczymi SEPA. Klienci będą mogli korzystać zarówno z dotychczasowych usług, jak i z nowych instrumentów jednolitego obszaru płatności w euro. Do końca 2010 r. powinna nastąpić stopniowa migracja obecnie stosowanych produktów płatniczych w kierunku SEPA, aż do momentu osiągnięcia masy krytycznej wolumenu transakcji realizowanych według nowych rozwiązań, tj. do momentu, w którym dalszy proces przechodzenia na produkty SEPA będzie się odbywać pod wpływem sił rynkowych. Po upływie tego okresu należy się spodziewać stopniowego wycofywania się banków z krajowych rozwiązań płatniczych w celu ich całkowitego wyeliminowania.

## 6. SEPA a Polska

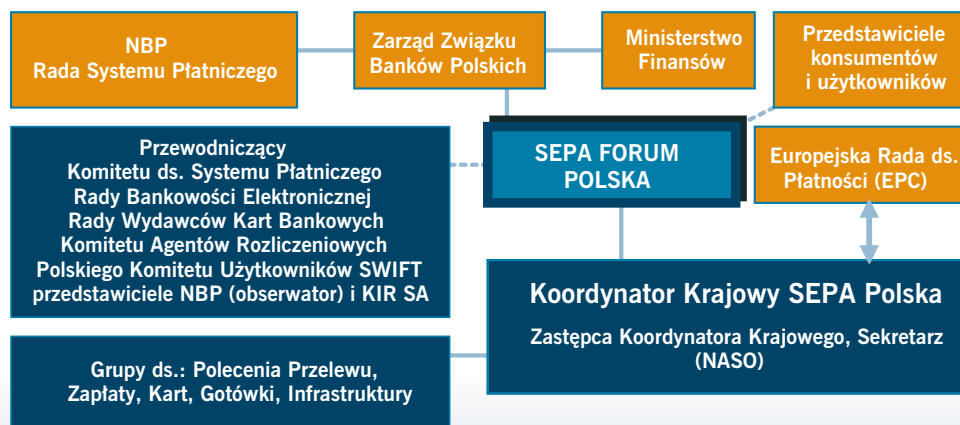
Mimo że Polska nie należy jeszcze do strefy euro, środowisko bankowe zainteresowane jest wprowadzeniem standardów SEPA do rozliczeń euro w polskim systemie płatniczym.

W Polsce została utworzona, wzorem podobnych organizacji w wielu innych krajach Unii Europejskiej, specjalna struktura organizacyjna w celu przygotowania i realizacji planu wprowadzenia programu SEPA. Program SEPA w Polsce jest koordynowany przez SEPA Forum Polska (SEPA PL), którego zadaniem jest koordynacja programu SEPA w Polsce.

Misją SEPA PL jest przygotowanie polskiego systemu bankowego do realizacji projektu SEPA oraz koordynacja jego wprowadzania w sposób uwzględniający specyfikę i interes polskiego systemu płatniczego (ZBP 2007).

Z dotychczasowej dyskusji na forum SEPA PL wynika, że polskie środowisko bankowe jest zdecydowane niezwłocznie wprowadzać standardy SEPA, tj. równoległe z krajami strefy euro. Powodem są powiązania gospodarcze polskich przedsiębiorstw z rynkiem krajów Eurolandu i możliwość sprawniejszego działania na rynku europejskim.

schemat 4  SCHEMAT organizacyjny SEPA PL



Źródło: opracowanie własne

Ze względu na dominację transakcji złotych w polskim systemie płatniczym należy przypuszczać, że nowe produkty SEPA będą obejmować jedynie jego mały fragment do czasu wejścia Polski do strefy euro. Dlatego z punktu widzenia klienta banku można wyodrębnić trzy etapy wprowadzania SEPA w Polsce.

W pierwszej fazie, od 2008 r., tj. po wprowadzeniu instrumentów płatniczych SEPA, klienci będą mogli nadal używać dotychczasowych instrumentów płatniczych (zarówno w złotych, jak i w euro). System bankowy będzie musiał utrzymywać infrastruktury dla płatności w dotychczasowych instrumentach płatniczych i płatności SEPA.

W drugiej fazie, przed 2011 r., analogicznie do harmonogramu przyjętego przez EPC, instrumenty płatnicze w euro oraz karty płatnicze będą stopniowo przekształcane w nowe instrumenty płatnicze SEPA.


Na ostatnim etapie wprowadzania SEPA, tj. po przyjęciu przez Polskę waluty euro, należy się spodziewać, że instrumenty płatnicze, które nie będą spełniać standardów SEPA, znikną z rynku. Obecnie nie można przewidzieć tego terminu.

Należy zaznaczyć, że funkcjonujący w Polsce system płatniczy jest bardzo nowoczesny i wysoko oceniany przez jego uczestników. Ponadto wolumen transakcji w euro jest nieznaczny w porównaniu z liczbą transakcji dokonywanych w złotych. Dlatego wprowadzenie w Polsce zmian wynikających z SEPA, które z pewnością będą nieuniknione, budzi na tym etapie wiele wątpliwości. Np. rozwiązaniem przyjętym przez polski system płatniczy, które istotnie usprawnia obrót płatniczy w kraju i które ze względu na lokalny charakter nie będzie spełniać wymogów SEPA, są specjalnie dostosowane zlecenia płatnicze na rzecz ZUS i urzędów skarbowych. Specjalne formaty przelewów dla tych instytucji spowodowały duże usprawnienie obsługi, a co za tym idzie obniżenie kosztów ich funkcjonowania. Wprowadzenie nowych instrumentów SEPA spowoduje, że w przyszłości trzeba będzie zaniechać tych rozwiązań. Nie wydaje się to racjonalne, zwłaszcza kiedy dotyczy płatności, które będą miały głównie krajowy zasięg. Polskie środowisko bankowe, mając na uwadze uniwersalność płatności w standardach SEPA, a także mobilność polskich obywateli, już teraz przygotowuje się do tego, aby w tego rodzaju przypadkach poziom usług płatniczych po wprowadzeniu SEPA nie uległ pogorszeniu. Temu celowi służy opracowanie tzw. AOS – Additional Optional Services, dopuszczanych przez EPC w ramach SEPA. Rozszerzają one funkcje podstawowych standardów instrumentów płatniczych SEPA, które są dostępne i akceptowane przez wszystkich uczestników rynku płatniczego SEPA. Stworzenie AOS, wspierających obsługę naszych obywateli na rynku europejskim, będzie potrzebne m.in. ze względu na istnienie polskich znaków diakrytycznych.

W ramach SEPA PL powstała Krajowa Organizacja Wspierająca Banki w Przyśpiewaniu do Systemów SEPA (National Adherence Support Organization – NASO), rejestruje banki chcące oferować usługi SEPA. Od 28 stycznia 2008 r. pierwsza grupa polskich banków ma w swojej ofercie polecenie przelewu SEPA.

## 7. Produkty SEPA

Patrząc na projekt SEPA, należy sobie uświadomić, że nie jest on związany z konkretnym rozwiązaniem technicznym czy biznesowym. Zawiera on jedynie



zbiór zasad i praktyk dostępnych dla wszystkich uczestników europejskiego systemu płatniczego. Dlatego w ramach projektu SEPA EPC ustanowił reguły i procedury, których muszą przestrzegać dostawcy infrastruktury (tzn. izby rozliczeniowe, operatorzy kart płatniczych oraz inne podmioty świadczące usługi przetwarzania, transferu i wymiany informacji o płatnościach na rzecz instytucji finansowych). Oznacza to, że banki korzystające obecnie z danej usługi płatniczej u wybranego dostawcy dostosowują się do jego wymogów co do standardów technicznych i biznesowych. W nowych warunkach jednolitego obszaru płatniczego reguły i standardy będą niezależne od dostawców. Pozwoli to dostawcom infrastruktury na konkurowanie i oferowanie usług przetwarzania płatności każdemu bankowi lub wydawcy kart płatniczych (EBC 2007a).

Europejska Rada ds. Płatności określiła dwa nowe schematy płatności (dla poleceń przelewu SEPA i poleceń zapłaty SEPA) oraz ramowe zasady dotyczące kart płatniczych SEPA. Istniejące instrumenty krajowe będą stopniowo zastępowane instrumentami SEPA opartymi na tych wspólnych modelach i ramowych zasadach.

Pierwszym produktem opracowanym w ramach EPC jest **polecenie przelewu SEPA**. W modelu tego instrumentu określono jednolity poziom usług świadczonych przez instytucje finansowe uczestniczące w ramach SEPA, m.in. dostępność tej usługi na całym obszarze SEPA, uznawanie rachunku beneficjenta pełną kwotą przelewu (obecnie banki uczestniczące w rozliczeniach mogą potrącać z przelewu opłatę za realizację transakcji) oraz maksymalny czas rozrachunku czy sposób identyfikacji rachunku za pomocą numerów IBAN i BIC (EPC 2007c; 2007d).

SEPA PL rekomenduje wprowadzanie zasad oraz standardów dla polecenia przelewu SEPA, zgodnie z ustaleniami EPC. Przyjęto założenie, że banki w Polsce powinny osiągnąć zdolność do odbioru nowych przelewów od 28 stycznia 2008 r., natomiast zdolność do ich wysyłania do końca 2008 r. (ZBP 2007).

Innym równie ważnym instrumentem SEPA jest **karta płatnicza**. Płatności kartowe SEPA będą dokonywane według jednolitych zasad, do których będą musieli się dostosować wszyscy uczestnicy rynku. Jedną z zasad polega na wprowadzeniu kart w standardzie EMV, tj. zastosowaniu mikroprocesora zabezpieczonego kodem PIN, w celu zwiększenia bezpieczeństwa operacji dokonywanych za pomocą kart płatniczych (EPC 2006).


SEPA PL rekomenduje wydawanie kart płatniczych zgodnych z nowym schematem począwszy od 1 stycznia 2008 r., przy czym wprowadzenie standardu EMV powinno nastąpić do końca 2010 r. Dotyczy to także dostosowania terminali płatniczych do tego standardu. Od 1 stycznia 2011 r. wszystkie terminale i bankomaty mają akceptować karty w standardzie EMV (ZBP 2007).

Kolejnym produktem EPC jest **polecenie zapłaty SEPA**, które będzie instrumentem płatniczym opartym na wspólnym zestawie zasad obejmującym dwa warianty. W pierwszym dłużnik udziela zgodę na obciążanie rachunku bezpośrednio wierzycielowi. W drugim wariantcie dłużnik przekazuje zgodę do swojego banku (EPC 2007a; 2007b).

Polskie środowisko bankowe w ramach SEPA PL rekomenduje stworzenie nowego polecenia zapłaty (oprócz teraz stosowanego), opartego na standardzie SEPA. Oznacza to, że w Polsce powinny istnieć dwa niezależne produkty: jeden oparty na standardzie SEPA i drugi obecnie używany. Instrumenty te będą wykorzystywane stosownie do potrzeb klientów.

Należy zaznaczyć, że ze względu na różnorodność przepisów regulujących zasady funkcjonowania polecenia zapłaty SEPA w krajach UE wprowadzenie tego instrumentu wymaga harmonizacji prawa; ma temu służyć Dyrektywa o usługach płatniczych. Oznacza to jednak, że polecenie zapłaty SEPA, z powodu trwającego teraz okresu wprowadzania dyrektywy w życie, prawdopodobnie będzie mogło być stosowane w całej Europie dopiero pod koniec 2009 r.

Oprócz określenia zasad funkcjonowania poszczególnych instrumentów płatniczych EPC opracował ramowe zasady dotyczące rozliczeń i rozrachunków w ramach SEPA. Regulują one warunki świadczenia usług przez dostawców infrastruktury obsługujących polecenia przelewu i polecenia zapłaty SEPA. Podstawową zasadą jest uniezależnienie obowiązujących standardów technicznych i biznesowych dla różnych instrumentów płatniczych od dostawców oferujących usługi techniczne, którymi np. mogą być izby rozliczeniowe. Zasady te określają także różnego rodzaju elementy infrastrukturalne, poczynając od tworzenia nowych, paneuropejskich, elektronicznych izb rozliczeniowych (PEACH), poprzez zasady współpracy istniejących izb rozliczeniowych, a kończąc na rozliczeniach bilateralnych pomiędzy bankami.



Celem tych działań jest stworzenie mechanizmów pozwalających na przekazywanie, odbieranie i dokonywanie rozrachunku wszelkich płatności w euro. Zakłada się, że do końca 2010 r. wszystkie elementy infrastruktury płatniczej powinny być dostosowane do SEPA. Dodatkowym celem jest zapewnienie pełnej przejrzystości w odniesieniu do cen i usług dostawców infrastruktury.

Należy zwrócić uwagę, że jedną z istotnych zalet wprowadzenia SEPA będzie automatyzacja procesów zachodzących pomiędzy stronami transakcji. Dlatego standardy SEPA nie są dostosowane wyłącznie do dokonywania płatności, ale wspierają też inne etapy procesu biznesowego, np. wystawianie faktur czy uzgadnianie sald. Ma to umożliwić pełne, bezpośrednie oraz automatyczne przetwarzanie danych przekazywanych od zleceniodawcy do beneficjenta (tzw. Straight Through Processing – STP). W ramach prac EPC postanowiono, że w produktach SEPA zostanie wykorzystana międzynarodowa norma komunikatów dla branży finansowej UNIFI XML (ISO 20022), która będzie obowiązkowa dla transakcji międzybankowych i zalecana w transakcjach między klientami a bankami.

Na koniec należy wspomnieć kwestie związane z gotówką, która jest częścią sprawnie działającego systemu płatniczego. W ramach projektu SEPA opracowywano koncepcję jednolitego obszaru gotówki euro (Single Euro Cash Area – SECA) dla podmiotów wyspecjalizowanych w obsłudze gotówki. EBC określił program, który powinien stworzyć warunki do rzetelnej konkurencji usług gotówkowych świadczonych w Eurosystemie. Działania te będą miały wpływ na sektor bankowy, będący głównym partnerem Eurosystemu w sprawach związanych z usługami gotówkowymi, a także jego pośrednikiem w dostarczaniu gotówki społeczeństwu.

## 8. Podsumowanie

Obserwując tempo prac i zaangażowanie europejskiego środowiska bankowego skupionego w EPC można stwierdzić, że SEPA będzie faktem. Oceniając sytuację Polski, można zauważyć, że poszczególne polskie banki, działające głównie na lokalnym rynku i poza strefą euro, stoją przed dylematem związanym z podjęciem decyzji o momencie wprowadzenia do swoich ofert nowych instrumentów SEPA, tj. czy należy robić to bezzwłocznie, równoległe z bankami ze strefy euro, czy w miarę rozwoju sytuacji podążać za tymi krajami. Niektóre podjęły już to



wyzwanie od samego początku wprowadzania SEPA, równoległe z innymi bankami z Eurolandu, widząc w tym szansę, a być może „uciekając do przodu”. Wydaje się, że podjęcie decyzji o wprowadzaniu nowych rozwiązań przez inne banki w Polsce jest nieuniknione, gdyż prędzej czy później mechanizmy rynkowe wymuszą na nich i na ich partnerach stosowanie standardów SEPA.

## Bibliografia

EBC (2006), *Jednolity Obszar Płatności w Euro (SEPA), Zintegrowany rynek płatności detalicznych*, Frankfurt.

EBC (2007a), *A Single Currency – an integrated market infrastructure*, Frankfurt.

EBC (2007b), *Single Euro Payments Area (SEPA) – From Concept to Reality – Fifth Progress Report*, Frankfurt.

EBC (2007c), *The Economic Impact of The Single Euro Payments Area*, Frankfurt.

EPC (2002), *Euroland: Our Single Payment Area!*, “White Paper”, European Payments Council, Brussels, <http://www.europeanpaymentscouncil.eu/documents/SEPA%20Whitepaper%200520021.pdf>


EPC (2005), *EPC Road map 2004-2010*, European Payments Council, Brussels.

EPC (2006), *SEPA Cards Framework, v. 2.0*, European Payments Council, Brussels.

EPC (2007a), *SEPA Direct Debit Scheme Rulebook, v. 2.3, Approved*, European Payments Council, Brussels.

EPC (2007b), *SEPA Direct Debit Scheme Implementation Guidelines, v. 2.3, Approved*, European Payments Council, Brussels.

EPC (2007c), *SEPA Credit Transfer Scheme Rulebook, v. 2.3, Approved*, European Payments Council, Brussels.



EPC (2007d), *SEPA Credit Transfer Scheme Implementation Guidelines, v. 2.3, Approved*, European Payments Council, Brussels.

EPC (2007e), *SEPA for public administrations*, European Payments Council, Brussels.

ZBP (2007), *Krajowy Plan Implementacji i Migracji SEPA*, Związek Banków Polskich, Warszawa.

### **Użyteczne adresy internetowe**

Komisja Europejska, DG Internal Market - [ec.europa.eu/internal\\_market/payments/sepa/](http://ec.europa.eu/internal_market/payments/sepa/)

EPC – [www.europeanpaymentscouncil.eu](http://www.europeanpaymentscouncil.eu)

ECB – [www.ecb.int/home/html/index.en.html](http://www.ecb.int/home/html/index.en.html)

ECB, SEPA – [www.sepa.eu](http://www.sepa.eu)

NBP – [www.nbp.pl](http://www.nbp.pl) (zakładka „System płatniczy”)

ZBP – [www.zbp.pl](http://www.zbp.pl)

ZBP, SEPA Polska – [www.sepapolska.pl](http://www.sepapolska.pl)

KIR – [www.kir.pl](http://www.kir.pl)

ePayment Systems Observatory – <http://epso.intrasoft.lu/>

EBA – [www.abe-eba.eu/](http://www.abe-eba.eu/)

SWIFT, SEPA – [www.swift.com/index.cfm?item\\_id=58526](http://www.swift.com/index.cfm?item_id=58526)

ISO 20022 – [www.iso20022.org/index.cfm?item\\_id=59950/](http://www.iso20022.org/index.cfm?item_id=59950/)



**NBP**

Narodowy Bank Polski